

La xarxa de resistència antinazi de 'mossèn Joan' brinda a Núria Cadenes el premi Proa de novel·la

L'escriptora establerta a València recupera a 'Qui salva una vida' la història del seu oncle avi i les rutes d'escapament de la Cerdanya per les quals fugien jueus, aliats i represaliats pel feixisme

L'escriptora Núria Cadenes, fotografiada a la biblioteca Montserrat Abelló abans de la decisió del Premi Proa de novel·la / JORDI COTRINA / EPC

David Morán

A principis dels anys 40, quan el **verí nazi** s'estenia per [Europa](#) i la por i la violència campaven al seu aire pel continent, [la Cerdanya](#) es va convertir en pas fronterer i ruta d'escapament per als qui fugien de l'horror. A un costat, [Puigcerdà](#). A l'altre, Dorres. I entre totes dues, amb sort, una meta volant rumb a la llibertat. «**Era una xarxa afectiva i eficaç, extravagant i impensable; una xarxa d'evasió perquè jueus, aviadors aliats i perseguits pel feixisme creuessin la frontera**», explica **Núria Cadenes** (Barcelona, 1970), l'evocació d'aquella mena de ferrocarril subterrani antitotalitari li ha valgut aquest dijous el **VII Premi Proa de Novel·la**.

Als comandaments de tan socorreguda ruta d'escapament i donant vida a les pàgines de '**Qui salva una vida**', el llibre amb què

l'escriptora s'ha emportat els **40.000 euros del guardó**, una plèthora d'**herois per accident** amb què l'autora d'«En carn i ossos» vol reivindicar la bondat en moments especialment negres. «**En aquest món que et diu constantment que has de ser tu i el teu melic, val la pena explicar que de vegades passa el contrari. Jo vinc de València, i la gent s'ajuda; hi ha gent que actua bé**», reivindica Cadenes, instal·lada a la ciutat del Túria des dels anys 90 i que ja va abordar els estralls de la dana del 2024 en el seu relat '**20 hores i 11 minuts**'.

L'escriptora, que venia de reconstruir la vida de Tiberi Flavi a '**Tiberi Cèsar**' i de novel·lar l'assassinat del jove antifeixista Guillem Agulló a 'Guillem', no ha hagut d'investigar gaire per construir el corpus narratiu de 'Qui salva una vida': el seu oncle avi Joan, explica, va impulsar des de la rectoria de Puigcerdà una d'aquestes xarxes d'evasió que travessaven la Cerdanya. 'Mossèn Joan', o '**mossèn perdó**', com se'l coneixia al poble, no va aconseguir que Núria Cadenes fes la primera comunió, però dècades abans havia ajudat a travessar la frontera desenes de jueus, aviadors aliats i perseguits pel feixisme. No estava sol, és clar. Al seu voltant, un exèrcit accidental de capellans, monges d'hospital, comunistes de carnet, maquinistes de tren i taquilleres de cine conformaven la resistent xarxa antinazi de Joan Domènech. «**Eren persones normals, gent que no esperes que faci coses extraordinàries, i no obstant les va fer**», explica.

Durant anys, reconeix Cadenes, la història del seu oncle avi l'ha perseguit. «No sé per què no l'havia escrit fins ara. Potser per pudor. O per respecte a la meva família. Tampoc sé per què l'he escrit ara», apunta. Només que, en realitat, sí que ho sap: la culpa de tot, assegura, la té **Carlos Zanón**, escriptor i comissari de BCNegra qui va escoltar dir un dia que «literàriament és molt difícil escriure sobre la bondat». «És més fàcil fer-ho sobre la maldat», recorda citant l'autor de 'Taxi'. Decidida a demostrar que la benevolència i la generositat també podien generar llibres importants, ha rescatat aquella història familiar i l'ha transformat, segons el jurat, en «**una novel·la lírica, vibrant, guiada per una pulsio ètica que la identifica de la primera a l'última pàgina**». Una narració cargolada al passat amb què la valenciana d'adopció continua aprofundint en el seu modus operandi: «**agafar fragments de la realitat i fer literatura**».

Des d'aquesta frontera explica la història d'un personatge a qui coneixem sent brutalment colpejat per un antic **agent de la Gestapo** en una església catalana i que, fora ja de pla, va marxar a la **República Dominicana** per plantar cara a Rafael Leónidas Trujillo. «**No és només la història d'un home, sinó de molts fils que**

ens parlen de tot el que passava en aquell temps», destaca l'autora sobre una novel·la que, a la venda a partir del 12 de novembre, reflexiona sobre els dilemes morals associats al bé i el mal i planteja «fins a quin punt fer el bé exigeix un sacrifici total». 'Mossèn Joan', per exemple, va acabar 'desterrat' per la jerarquia catòlica a Organyà, on va rebre la inesperada visita de l'**oficial nazi** que posa en marxa la novel·la.